

Dapšių kaimo ilgaamžis

Paskutiniaisiais metais pasirodžiusiose knygose, albumuose vis surandame Mažeikių rajono Dapšių kaimo gyventojų A. Semenavičiaus-Semėno pavardę. Kas gi buvo šis žmogus?

A. Semenavičius-Semėnas gyveno Mažeikių apskrities Dapšių kaime. Jo sodyba buvo ant Varduvos upės skardžio. Turėjo 6 dešimtinės žemės, buvo kalvis, knygnešys, giedorius. Jis kalė įvairias buitines puošmenas, paminklų geležines viršūnes, kaustė arklus. Gyveno ilgai — spėjama, kad mirė 102-iejų metų. Žinoma faktų, kad šis vyras, kurį žmonės atmena buvus kresną, turėjusį dideles žandenas, 1905 metais slapstė 6 maištininkus. Palaidotas jis Ukrių kapinėse. Kapavietė nebežinoma.

Bandydamas nors kiek papildyti jau paminėtus faktus, apklausiau visus senuosius Dapšių kaimo gyventojus, A. Semėno giminaičius. Tai padaryti nebuvo lengva, nes, stant "Naftos" įmone, dapšiškiai pasklido toli. Daug šio kaimo gyventojų jau ir su šiuo pasauliu atsiveikino. Bandžiau viską, ką tik pavyko išgirsti, užfiksuoti bent popieriaus lape, nes kol kas bent kiek daugiau archyvinės medžiagos apie šį žmogų nerasta.

A. Semėno anūkė Valerija Lingienė parodė krūvą dokumentų dėl žemės atgavimo. Pradžioje, tradiciškai pasakiusi, kad jokių duomenų apie A. Semenavičių neturi, vėliau daug ką įdomaus papasakojo:

"Mama (Antanina Semenavičiūtė-Šonienė) visą laiką šnekėjo, kad reikėtų išgyventi 97 metus, tai yra tiek, kiek ir tėvas. Ji ir mirė sulaukusi to amžiaus (1977 06 21). Be Antaninos Semėnas dar turėjo sūnų Aleksandrą ir dukrą Stefaniją, kuri ištekėjo už Skėrio. Jauna mirė. Tėvas vėliau jos duobę atkasė, nes buvo šnekama, kad Stefaniją su mėlynuoju akmenėliu nunuodijo vyras. Teisme tai nebuvo įrodyta. Sūnus po vedybų gyveno pas tėvą. Turėjo kullamąją ir ėjo per kaimus uždarbiaudamas. Persišaldė ir jaunas mirė. Bočius su viena marčia nesugyveno, todėl jai pamokėjo, kad išsikraustyti. Tada parėjo gyventi žentas Šonas su šeima. Taip aš apsigyvenau pas Semėną. Tuo metu jis jau buvo pasijungęs iš Ruzgų malūno elektrą, mažai bekalė, nes neturėjo nei metalo, nei anglių. Anglis pirkdavo iš garvežių mašinistų, o kartais išsideddavo iš medžio. Žmonės patys atsiveždavo žaliavų. Kai Dapšiuose buvo nugriuvęs garvežys, tai šiek tiek buvo prisivilkęs gelžgalių. Žentui džiovinant linus, namas sudegė. Paskui gyveno prie kalvės pristatytame priestate. Žemę buvo nusipirkęs už savo uždirbtus pinigus. Turėjo 6 ha. Papildomai nuomodavo Naudvarėje, Uždagų pamiškėje. Ten pasistatė tvartą. Jis buvo baisiai nagingas. Visą pasidarydavo pats. Galėjo visą namą įrengti, gydė karves, kitus gyvulius. Karvei veršiuojantis, jei veršis uždusdavo, tai, prisitaisęs prie piršto peilį, veršį išpjaustydavo ir išimdavo, nepajaudamas karvės pilvo. Ką darydavo, tuoj įrengdavo slėptuves, sakydamas, kad dar priteiks, kaip knygnešių laikais. Slėptuvių buvo kalne, tvarte, kalvėje ir net stale. 7 savaites slapstė kažkokius kareivius ir niekas nesurado. Buvo be galo darbštus, nes be darbo nenusedėdavo. Miegodavo labai mažai — 3 val. Atsikeli, o jis jau krosnį permūrįjęs, sakydamas, kad matęs jog nekaip traukia. Valgė 3 kartus ir vienu laiku. Nerūkė, o pypkoriais į cigaretes įdėdavo naugų. Išgerti nebijojo, bet tai darydavo retai. Mėgo senatvėje skaityti tik Bibliją, sakydamas, kad reikia lengvą mirtį išsimelsti. Taip ir buvo. Nepajutome, kada mirė. Tą dieną parėjo iš kalvės ir nevalgė, sakydamas, kad eina prigulti. Mes baisiai nustebome, nes to niekada jis nedarė. Atsigulė, užmigo ir nebekėlė. Kada mirė ir kur palaidotas, neprisimenu. Žinau, jog ka-

pas buvo neprižiūrimas, matyt, jau užlaidotas. Vėliau ieškojome, bet neradome. Dar gerai prisimenu vieną tokį atvejį. Cicilikai atnešė pirkti knygų, o bočius jas liepė nešti šuniui prie būdos, nes jam nereikia, tegul skaito šuo."

Pagal atsiimamos Dapšiuose žemės dokumentus susidariau šio kaimo gyventojų sąrašą. Mažeikiuose gyvenanti Stanislava Mažrimienė, paklausta apie Semėną, papasakojo: "Kaip nepažinosi Semenavičiaus Antano?! Giminė. Buvo vedęs Gintilaitę, mano senelio seserį. Anksčiau mūsų prosenelių pavardė buvo Gintilos, o vėliau rašant perdirbo į Gintalą. Jis buvo bajoras, kaip ir Semenavičius. Dapšiuose vien tik bajorai gyveno: Kenstavičiai, Girdvainis, Sudavičius, Bukontas, Kontrimas. Tik Šonas ne bajoras."

Tą patį ji ir apie Semėno šeimą papasakojo, tik labiau detalizavo dukters Stefanijos mirtį, gaisrą, suabejojo, ar nebus miręs 102-iejų ar net 106-erių. Neabejojo, kad kalė kryžius. Prieš mirtį į kalvę dar nueidavo, bet nieko rimto nedirbdavo. Kaip prisimena, prieš gaisrą ji su Šoniene ruošėsi važiuoti į Mažeikius. Arklys jau buvo pakinkytas. Šis įvykis gerai užfiksuotas jos atmintyje: "Žiūriu langai iššoko, o pro juos tuoj liepsna. Ugnis greitai apėmė visą namą. Semėnas puolė į vidų, nes norėjo išnešti sidabrinus. Buvo vokytmėtis, litai nėjo, tad jis savo lėšas, taupytas visą gyvenimą, norėjo išgelbėti. Uždusęs vos beišvilko. Po gaisro pinigų radome ištirpusius. Užsidėgė nuo linų, kuriuos prie gelžinio pečuko džiovino žentas. Po tos

Antroje eilėje antras iš dešinės stovi Antanas Semenavičius-Semėnas. Nuotrauka daryta 1939-ųjų metų balandžio 21 dieną Dapšiuose, prie Vlodo Konstavičiaus namo per jo mamos Johankos Konstavičienės-Kasperavičiūtės laidotuves.

nelaimės Semėnas greitai seno: pradėjo linkti, plaukai sparčiau slinko, o į kalvę nuėjęs, mažai ką bedirbo. Tai buvo be galo taktiškas žmogus, mėgstamas jaunimo. Kalbėjo, kad pas jį susirinkdavo daug jaunimo, kažką su jais vis šnekėdavo, bet mums, vaikams, klausytis neleisdavo. Tų pasitarimų netrūkdavo. Gabus buvo vyras. Ką ėmė, tą dirbo."

Vieکشniuose gyvenęs senas dapšiškis V. Kenstavičius labiausiai stebėjosi, kad Semėnas, artėdamas prie šimto metų, giedodamas pagrabuose, iš maldaknygės skaitydavo be akinų, o arklus kasutydamas kalė pro šoną. Papildė kitų pasakojimus: "Nelabai noriu tikėti, kad jis kalė puošnius kryžius, kaip rašo dailininkas Č. Kontrimas ir profesorė V. Ragulskienė. Nukaldavo paprastus ir tai jaunėnis, matyt, būdamas. Kas buvo tai buvo, o pasakorius nepakartojamas. Atėjai į kalvę, sėsk ir klausykis visą dieną. Ko tik nepripasakodavo! Būtų ir nebūtų dalykų. Fiziškai buvo labai stiprus. Po laidotuvių, kuriose giedodavo, mėgdavo išgerti. Gydė ir karves. Va-